

BROEDBIOLOGIE

In Nederland beginnen de meeste Steenuilen in de tweede helft van april met de eileg. Zelden wordt er al voor 1 april of pas na 1 mei met het leggen begonnen. De start van de eileg is afhankelijk van tal van lokale factoren. In jaren met voldoende voedsel wordt meestal eerder met de eileg begonnen dan in jaren met voedselschaarste. De eieren worden met tussenpozen van één tot drie dagen gelegd. Steenuilen hebben in de regel één broedsel per jaar. Er zijn aanwijzingen dat soms na het verlies van een eerste legsel (in de eifase) een vervolglegsel wordt geproduceerd.

De eieren

Steenuileieren zijn helder wit, zonder pigmentvlekken en mat tot glanzend. De lengte van een ei bedraagt circa 34 mm, de breedte circa 28 mm, maar soms worden opvallende afwijkingen vastgesteld waardoor het ei nagenoeg rond of juist ovaal oogt. Het gewicht van een vers ei bedraagt ongeveer 16 gram. Als gevolg van fysiologische processen in het ei neemt het gewicht tijdens het broeden af. Vlak voor het uitkomen van het jong weegt een ei rond de 12 gram.

Legselgrootte

Het aantal eieren per nest bedraagt gemiddeld vier; de meeste legsels bestaan uit drie tot vijf eieren. Er zijn in Nederland legsels gevonden met slechts één ei maar ook met zeven eieren. In jaren met voedselschaarste worden relatief vaak kleinere legsels gevonden, waarbij niet zelden slechts twee eieren worden gelegd. In voedselrijke jaren worden er meer eieren gelegd en kunnen regelmatig

Legsel van de Steenuil met vijf witte bijna ronde eieren.

zes eieren worden aangetroffen. In het algemeen geldt voor de Steenuil dat de vroege legsels gemiddeld groter zijn dan de late legsels.

Het broeden

De Steenuil begint meestal te broeden bij het voorlaatste of laatste ei. De broedduur is in de regel 25 tot 28 dagen. Alleen het vrouwtje broedt. Ze wordt door het mannetje van voedsel voorzien. Het vrouwtje verlaat de eieren slechts voor korte perioden in de avond- en nachtperiode.

Het uitkomen van de eieren

Bij een gemiddeld legsel van vier eieren komen ongeveer vijf weken na het leggen van het eerste ei de eieren uit, veelal eind mei. Omdat de vrouwtjes pas beginnen te broeden als het legsel (bijna) compleet is, komen alle eieren meestal binnen één of twee dagen uit en verschillen de jongen dus weinig in leeftijd. Rond de uitkomst datum, slaapt het mannetje veel voedsel aan. Grote voedselvoorraden in een nest zijn een indicatie dat de jongen binnen enkele dagen geboren worden. Eieren die op het punt staan om uit te komen zijn goed herkenbaar: in het ei is het piepende jong te horen, soms kun je voelen dat het jong met zijn eitand bezig is de schaal te breken of er zijn barstjes in de schaal zichtbaar. Vrijwel direct na het uitkomen van de eieren zijn in een nest geen eischalen meer te vinden. Waarschijnlijk eet het vrouwtje de schaalresten op.

Pas uitgekomen jong met eitand.

Nesttijd

De eerste acht dagen na uitkomst van de eieren verblijft het vrouwtje vrijwel constant op het nest om de jongen te warmen en het voedsel dat door het mannetje wordt aangesleept in kleine stukjes aan de jongen te voeren.

Na ruim een week verlaat het vrouwtje het nest voor korte perioden en na ongeveer twee weken is ze nog zelden op het nest aan te treffen. Mannetje en vrouwtje slepen dan voedsel aan en de jongen zijn inmiddels in staat de prooien zelf te verschalken.

Het uitvliegen

De jongen verlaten veelal vanaf hun dertigste levensdag de nestplaats. Er zijn aanwijzingen dat door slechte nestomstandigheden of voedselschaarste de jongen eerder het nest verlaten. De kleinste, vaak zwakste uiltjes blijven langer in het nest dan hun sterkere nestgenoten.

Overigens kunnen jongen tijdens de eerste weken ook in de nestholte terugkeren. Hoewel de jongen de eerste dagen nog niet echt kunnen vliegen, zijn ze, afhankelijk van de situering van het nest, in staat om met behulp van klauwen, snavel en vleugels het nest in en uit te klauteren.

Op de grond zijn de jonge uilen kwetsbaar, onder meer voor roofdieren als ratten, marterachtigen, huisdieren (katten) en slechte weersomstandigheden. De niet vliegvlugge jongen houden zich vaak schuil in donkere holen, bijvoorbeeld onder stapels stenen of in houtstapels in de omgeving van het nest. Dergelijke schuilmogelijkheden zijn van groot belang voor het overleven van de jongen.

Tijdens de eerste dagen na het verlaten van het nest vinden de eerste vlieg oefeningen plaats en rond hun veertigste levensdag beheersen de jongen het vliegen. De vliegvlugge jongen keren in sommige gevallen nog regelmatig op hun nestplaats terug en zijn daar vaak overdag aan te treffen.

Verzorging van de jongen en verlaten van het ouderlijke territorium

De jonge Steenuilen worden na het uitvliegen nog gedurende vier tot vijf weken verzorgd; ze zijn dan 65 tot 70 dagen oud. De jongen kunnen dan zelfstandig jagen en na verloop van tijd zijn ze niet langer welkom in het ouderlijke territorium. Op een leeftijd van twee tot drie maanden, het is dan inmiddels augustus of september, worden de jongen door hun ouders uit het territorium verjaagd.

Pascal Stroeken

Pas uitgevlogen jongen zijn kwetsbaar.

